

Bosna Hersek'te Nakşibendîlik

Dr. Samir Vildiç

İstanbul - h. 1445 / m. 2023

Dr. Samir Vildiç

1987 yılında Bosna Hersek'in Kalesiya ilçesinde doğdu. İlk ve orta okulu doğduğu ilçede bitirdi. 2001 yılında eğitim görmek üzere Türkiye'ye gitti. 2005 yılında Balıkesir İmam Hatip Lisesini bitirdi. Daha sonra Uludağ Üniversitesinde İlahiyat alanında lisans, yüksek lisans ve doktorasını tamamladı. Aynı üniversitede uluslararası alanında da yüksek lisans yaptı.

Türkiye'de bulunduğu sırada özel sektörde çalıştı. Bosna Hersek'e 2017 yılında geri döndü ve özel sektörde kendi şirketlerini kurdu. Bosna Hersek Girişimciler Vakfı kurucu ve başkanlık görevini üstlenmektedir.

Evli ve iki çocuk sahibi.

İçindekiler

Önsöz / 11

***

Giriş / 13

A. KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	15
1. Arşiv Belgeleri	15
2. Seyahatnâmeler ve Rûznâmeler	16
3. Çalışmanın Temel Kaynakları	18
4. Süreli Yayınlar	27
5. Akademik Çalışmalar	37
B. BOSNA'DA TASAVVUF ve TARİKATLARA GENEL BAKIŞ	38
1. Tasavvufun Bosna Hersek'teki Tarihsel Serüveni	38
2. Bosna Hersek'te Yaygınlık Kazanan Tarikatlar	42

Birinci Bölüm

Nakşibendîlik'in Bosna Hersek'e Girişi ve Kurulan İlk Nakşî Tekkeleri / 51

A. NAKŞİBENDİLİK'İN BOSNA HERSEK'E GİRİŞİ VE YAYILMASI	53
B. BOSNA HERSEK'TE KURULAN İLK NAKŞİ TEKKELERİ	62
1. Sarayevo Gâziler Tekkesi	62
2. Sarayevo İskender Paşa Tekkesi	64
3. Şeyh Hasan Kâimî Tekkesi	70
4. Mostar Koskî Mehmet Paşa Nakşibendî Hankâhı	71
5. Foça Tekkesi	74
6. Ali Paşa Nakşibendî Tekkesi	76
7. Konjic Seonica Tekkesi	79
8. Sarayevo Yediler Tekkesi	81

İkinci Bölüm
**Bosna Hersek'te Nakşibendîlik'in Kolları
ve Önemli Temsilcileri / 83**

A. BOSNA HERSEK'TE NAKŞİBENDÎ TARİKATININ MÜCEDDİDİLİK KOLU	84
B. BOSNA HERSEK'TE KURULAN MÜCEDDİDÎ TEKKELERİ	87
1. Vukeljçi Tekkesi.....	87
2. Oglavak Tekkesi.....	99
3. Foynica Tekkesi.....	113
4. Mlin (Değirmen) Tekkesi	116
5. Visoko Tekkesi.....	127
6. Travnik Tekkesi.....	138
C. BOSNA HERSEK'TE NAKŞİBENDÎ TARİKATI'NIN HÂLİDİLİK KOLU.....	139
1. İbrahim Smayıç-Seljubac (ö. 1920).....	144
2. Rasim Saraçeviç (ö. 1994)	149
3. Yunus Sokoloviç (ö. 1945)	149
4. Derviş Spahiç (ö. 1978).....	151
5. Derviş Asım Korkut (ö. 1969).....	152
D. BOSNA HERSEK'TE FAALİYET GÖSTEREN DİĞER NAKŞİLER	155
1. Abdülvehhâb Jepçak (ö. 1821)	155
2. Doktor Mehmed Sami Şerbiç (ö. 1918).....	159
3. Mustafa Çoliç (ö. 2004).....	161
4. Mustafa Muiç (ö. 1999).....	162
E. BOSNA HERSEK'TE SON DÖNEMDE KURULAN NAKŞÎ TEKKELER.....	165
1. Vogoşça Tekkesi.....	165
2. Meytaş Tekkesi	165
3. Mesudiye Tekkesi	167
4. Radinoviç Tekkesi	167
5. Zenica Pehare Tekkesi	168
6. Tuzla Ahmed Meşiç Tekkesi	168
7. Kralyeviç Nakşibendî Tekkesi	169

Üçüncü Bölüm

Nakşibendîlik'in Bosna Hersek'e Özgü Tezahürleri / 173

A. BOSNA HERSEK NAKŞİBENDÎ SİLSİLESİ	174
B. BOSNA HERSEK'TE NAKŞİBENDÎ SEYRÜ SÜLÛKÜ	179
1. Bosna Hersek'te Nakşibendî Usulü Zikir.....	182
2. Nakşibendî-Hüseynî Zikrin Uygulanması.....	183
3. Günümüzde Bosna Hersek'te Nakşibendî zikirlerin ya- pıldığı yerler	186
C. BOSNALI NAKŞİBENDÎLERİN ALHAMİYADO EDEBİYATINA ETKİSİ	188
D. NAKŞİBENDÎ TEKKELERİNDE ADÂB-ERKÂN ve MADDİ UNSURLAR	195
1. Tekkelerde Gülbank Okuma Âdeti	195
2. Bosna Hersek'te Nakşî Dervişlerin Kıyafetleri	196
3. Bosna Hersek'te Nakşîlerin Düzenlediği Özel Törenler.....	198
4. Bosna Hersek'te Nakşî Tekkelerinin Özellikleri	199
5. Bosna Hersek'te Görev ve Konumlarına Göre Tasavvuf Erbabının Dereceleri	201
6. Bosna Hersek'te Nakşî Tekkelerinde Maddî Kültür Unsurları ve Semboller.....	202
7. Bosna Hersek'te Nakşibendî Tekkelerinde Okunan Türkçe İlahiler	204

***

Sonuç / 207

Kaynakça / 211

Kitaplar	211
Makaleler	219
Arşivler	238
Diğer Kaynaklar	239

Ekler / 241

Önsöz

Bosna'da halkın en çok ilgi gösterdiği tarikatların başında Nakşibendîlik gelmektedir. Nakşibendîler diğer tarikat mensuplarının aksine Bosna Hersek'in belirli yerlerinde değil, birçok şehir, kasaba ve köylerinde tekkeler kurarak halkın çeşitli tabakalarına nüfûz edebilmişlerdir. Nitekim, Osmanlıların bölgeyi fethinden günümüze kadar onlarca Nakşibendî tekkesi Bosna Hersek'te kuruldu. Ülkenin tarihi incelendiğinde birçok önemli yönetici şahsiyetin de bu tarikata mensup olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu tekke ve şahsiyetlerin bütün yönleriyle ele alınıp incelenmesi Nakşibendîlik'in Bosna Hersek'teki öneminin ortaya çıkarılması anlamını da taşımaktadır. Böylesi bir amaca yönelik olarak kaleme alınan bu çalışma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde araştırma boyunca kullanılan kaynaklar değerlendirildi. Bu bölümde ayrıca, Bosna Hersek'te tasavvuf ve tarikatlar ele alınmış olup ülkede yaygınlık kazanan tarikatlara ait tekkeler, en önemli temsilcileriyle birlikte kısaca tanıtıldı. Birinci bölümde Nakşibendîlik'in Bosna Hersek'e girişi ve yayılışının yanı sıra ilk dönemde kurulan tekkeler ve öne çıkan şahsiyetler hakkında bilgi verildi. İkinci bölümün konusu Bosna Hersek'te XVIII. yüzyıldan günümüze kadar inşa edilen tekkeler, tarihçeleri ve şeyhleridir. Buna ilaveten bu bölümde Müceddidî ve Hâlidî Nakşî kollarının Bosna Hersek'teki yansımaları da işlendi. Üçüncü bölümde ise Nakşibendîlik'in Bosna Hersek'e özgü tezahürleri, günümüze ulaşan silsilesi, zikir usû-

l, bazı etkili temsilcileri, eserleri ve tarikatın günümüzdeki durumu konu edinilmektedir.

Çalışmanın konusunun belirlenmesinden sonuçlandırılmasına kadar her türlü teşvik, tenkit ve yol göstericiliği ile desteğini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Salih ÇİFT'e; araştırmamın yönlendirilmesinde yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ, Prof. Dr. Mustafa KARA, Prof. Dr. azim HACİMEYLİ ve Prof. Dr. Necdet TOSUN'a şükranlarımı sunarım. Ayrıca çalışmanın teknik kısmının düzenlemede yardımlarını esirgemeyen Nehri AYDINE, Gülçin BALAT, Edin İMAMOVI, Elvedin İMAMOVI, Mehmet ESEN, Esad BAZDAR, Akif şAHİN ve araştırmam esnasında her türlü maddi ve manevî desteklerini sağlayan eşim Kübra VİLDİÇ, babam İbro VİLDİÇ ve annem Bahra VİLDİÇ'e şükranlarımı bir borç bilirim.

Samir VİLDİÇ
Bursa 2018